

TEMATY NA USTNY EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO
ROK SZKOLNY 2013/2014

LITERATURA

1. Analizując wybrane utwory, przedstaw różne sposoby ujęcia tematu emigracji w literaturze polskiej XIX i XX wieku.
2. Pokolenie Kolumbów w twórczości T. Różewicza, K.K. Baczyńskiego i R. Bratnego. Przedstaw temat, analizując wybrane teksty literackie.
3. Antyestetyzm jako zabieg literacki służący tworzeniu obrazu świata. Dokonaj analizy wybranych przykładów.
4. Autobiografia jako tworzywo literackie. Rozwiń temat na wybranych przykładach.
5. Biblia w literaturze. Na podstawie analizy tekstów literackich różnych epok przedstaw sposoby i funkcje nawiązań do Księgi.
6. Bohater pozytywny czy negatywny - postać wymykająca się jednoznacznej ocenie. Porównaj jego portrety i sposoby kreacji w wybranych utworach różnych epok..
7. „*Ból istnienia*” w literaturze romantycznej i współczesnej. Przedstaw jego przejawy i konsekwencje na podstawie wybranych przykładów.
8. Czemu służy motyw maski w literaturze? Przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach.
9. Na wybranych przykładach przedstaw różne realizacje motywu wierności i zdrady w literaturze.
10. Relacja między ojcem a synem w wybranych utworach literackich . Rozważ zagadnienie na wybranych przykładach.
11. „*Czymże jest człowiek w przyrodzie?*” (B. Pascal) Jakie odpowiedzi na pytanie sformułowane przez filozofa niesie literatura? Podstawą rozważań uczyn dowolnie wybrane utwory.
12. Dzieciństwo jako kraina mityczna. Porównaj różne obrazy „kraju lat dziecińczych” w literaturze.
13. Emancypantki i feministki na kartach literatury. Omawiając wybrane teksty literackie z XIX i XX wieku, porównaj ich wizerunki i sposoby kreacji.
14. Epistolografia XVII i XIX wieku. Na podstawie wybranych przykładów określ, jakie funkcje pełnił list w literaturze.
15. Futuryzm i jego realizacje w literaturze polskiej. Omów wybrane przykłady dzieł futurystycznych i ich funkcje.
16. Gilgamesz, Hektor, Roland a kultura początku trzeciego tysiąclecia. Na podstawie wybranych utworów rozważ, czy wartości uosobione we wskazanych bohaterach pozostają aktualne.
17. Heroizacja i deheroizacja jako sposoby prezentacji bohatera w wybranych tekstach literackich XIX i XX wieku. Określ istotę, sposoby realizacji i celowość tego procesu.

18. „*Homo creator*” i „*homo destructor*”. Przedstaw dwa oblicza człowieka w wybranych utworach różnych epok.
19. Instrumenty muzyczne jako motyw literacki. Omów sposób ich przedstawienia i funkcje w wybranych utworach z różnych epok.
20. Jaka jest współczesna funkcja reportażu? Rozważ problem, omawiając wybrane przez siebie przykłady.
21. Kobiety - poetki. Na wybranych przykładach przedstaw cechy ich twórczości i ustosunkuj się do określenia „styl kobiecy”.
22. Motyw odpowiedzialności obywatelskiej w literaturze. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
23. Idealiści i marzyciele w literaturze polskiej. Scharakteryzuj sposoby kreowania takich bohaterów w wybranych utworach różnych epok.
24. Konflikty i cierpienie we współczesnym świecie okiem reportera i poety. Scharakteryzuj i porównaj oba spojrzenia na podstawie wybranych przykładów.
25. Literackie konkretyzacje odwiecznego w kulturze motywu życia - wędrówki i życia -pielgrzymki. W jaki sposób i w jakim celu twórcy ukazują ten motyw? Odwołaj się do wybranych przykładów.
26. Literackie odwołania do mitologii i kultury celtyckiej. Przedstaw sposoby oraz funkcje tych nawiązań na podstawie wybranych utworów.
27. Literackie reinterpretacje mitów antycznych. Scharakteryzuj na wybranych przykładach sposoby i cele wykorzystania opowieści mitycznych.
28. Literatura faktu. Zanalizuj i zinterpretuj na wybranych przykładach to zjawisko kulturowe XX wieku.
29. Motyw femme fatale w literaturze. Omów sposoby kreacji bohaterek i ich funkcje w wybranych utworach literackich.
30. Monologi bohaterów literackich jako sposób ich autoprezentacji. Rozważ zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
31. Motyw bohatera - buntownika w literaturze. Omów sposoby jego kreacji i funkcje w wybranych utworach.
32. Motywy chrześcijańskie w literaturze fantasy. W jaki sposób i po co są wprowadzone? Rozwiń temat, odwołując się do wybranych przykładów.
33. Człowiek stary w literaturze. Przedstaw jego różne wizerunki, sposoby kreowania i funkcje motywu w wybranych utworach.
34. Fantastyka i tajemniczość w literaturze. Przedstaw temat, odwołując się do analizy wybranych utworów.
35. Nastroje końca wieku XIX i XX - obawy czy nadzieje? Porównaj refleksje pisarzy obu okresów, odwołując się do wybranych tekstów.
36. Nowy, a ciągle ten sam, czyli o felietonie jako gatunku publicystycznym. Omów jego cechy i różne odmiany na podstawie wybranych przykładów.
37. Obraz świata w poezji Nowej Fali. Omów sposób jego ujęcia, odwołując się do wybranych wierszy.
38. Pokolenia literackie jako zjawisko kulturowe. Określ pojęcie, odwołując się do wybranych utworów literackich, manifestów i tekstów krytycznych.

39. Polacy w satyrze i karykaturze literackiej. Przedstaw sposoby kreowania portretów i ich funkcje.
40. Porównaj funkcje i znaczenie motywu wiosny w wybranych utworach różnych epok.
41. Porównaj sposoby budowania nastroju grozy w literaturze XIX i XX wieku. Czemu służyło budzenie lęku w czytelniku?
42. Polaka portret różny. Zbadaj, jak literatura prezentuje i ocenia Polaków.
43. Porównaj gatunki literackie: utopię i antyutopię. Co skłaniało pisarzy do wybrania każdego z nich i jak realizowali swoje zamierzenia?
44. Portret mieszczanina w literaturze XIX i XX wieku. Przedstaw różne jego wizerunki, sposoby kreowania i funkcje w wybranych utworach.
45. Przedstaw sposoby prezentowania w literaturze miast przeklętych i miast ukochanych.
46. Rola lektur w kształtowaniu charakterów postaci literackich. Przedstaw temat na wybranych przykładach.
47. Rozważ związki literatury fantasy z europejską epiką średniowiecza (z eposem i romanssem rycerskim).
48. Różne obrazy przyrody w literaturze. Przedstaw sposoby ich kreowania i funkcje w wybranych utworach.
49. Socrealizm - literatura pod kontrolą. Na podstawie wybranych utworów przedstaw problematykę i zespół typowych chwytów stylistycznych.
50. Społeczeństwo polskie i żydowskie w literaturze. Porównaj wizerunki Polaków i Żydów, odwołując się do utworów, w których pojawiają się obrazy obu narodów.
51. Wizerunek Sarmaty w literaturze barokowej. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
52. Praca jako siła budująca i niszcząca. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
53. Przyjaźń jako temat literatury. W jaki sposób i po co twórcy wykorzystują ten motyw? Rozważ problem, odwołując się do przykładów z różnych epok.
54. Portret bohatera proletariatu w literaturze. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych przykładów.
55. Sposób i rola nawiązań do klasyki literackiej w twórczości T. Pratchetta. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych utworów pisarza.
56. Sposób konstruowania świata przedstawionego w utworach groteskowych. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych utworów literackich.
57. Świat jako porządek lub chaos – dwa sposoby przedstawiania rzeczywistości. Jakie są ich konsekwencje? Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
58. Odwołując się do literatury wybranej epoki, przedstaw reprezentatywne dla niej wzorce i antywzorce osobowe.
59. Dom – świadek i uczestnik życia bohaterów literackich. Omów temat, wykorzystując teksty z różnych epok.
60. Uzasadnij tezę, że język poezji barokowej i język poezji młodopolskiej to nie tylko forma – to światopogląd. Odwołaj się do wybranych przykładów.

61. Orient w literaturze. Omów funkcjonowanie motywu w wybranych epokach literackich.
62. Literackie portrety postaci historycznych. Zinterpretuj zagadnienie na dowolnych przykładach.
63. Być czy mieć? – odwieczny dylemat człowieka. Przedstaw problem w oparciu o wybrane przykłady z literatury.
64. Poezja Wisławy Szymborskiej – przedstaw filozoficzne i moralne przesłanie twórczości polskiej poetki.
65. Zaburzenia osobowości, choroby psychiczne jako temat literatury współczesnej. Zbadaj przyczyny i funkcje sięgania po takie motywy na podstawie wybranych przykładów.
66. Zaprezentuj odmiany klasycyzmu na przykładzie twórczości poetów różnych epok, np. Kochanowskiego, Krasickiego, Staffa, Herberta, Miłosza.
67. Zło jako wyzwanie, wobec którego człowiek musi się jednoznacznie opowiedzieć. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych utworów z XIX i XX wieku.
68. Wizja kobiety wojującej w literaturze. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów literackich.
69. Dramat holocaustu w literaturze XX wieku. Omów problem w oparciu o wybrane przykłady literackie.
70. Człowiek w sidłach nałogu. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów literackich.
71. Pisarki XX – wieku o współczesnej rzeczywistości. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów literackich.
72. Historia alternatywna jako remedium na kompleksy polskie. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
73. Problemy nastolatków w literaturze współczesnej. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
74. Historia Polski w literaturze romantycznej. Omów wpływ wydarzeń historycznych na losy bohaterów dzieł romantycznych.
75. Refleksja o poetach przeklętych XX wieku. Omów temat, odwołując się do wybranych przykładów.
76. Wpływ filozofii A. Schopenhauera i F. Nietzschego na twórczość artystyczną modernizmu. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
77. „Człowiek to brzmi dumnie”. Na wybranych przykładach zaprezentuj i porównaj portrety bohaterów literackich, którzy osiągnęli sukces.
78. Analizując wybrane przykłady literackie, odpowiedz na pytanie, jak funkcjonuje w literaturze renesansowej i współczesnej pojęcie humanizmu.
79. Status ontologiczny anioła. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych utworów literackich.
80. W jaki sposób przejawia się obecność duchowości św. Franciszka z Asyżu w literaturze XIX i XX wieku? Rozważ problem na podstawie dowolnie wybranych utworów.
81. Różnorodny sens cierpienia w życiu człowieka. Omów problem, odwołując się do wybranych tekstów literackich.

82. Portret rodziny. Analizując wybrane utwory porównaj i oceń jej obraz w literaturze polskiej.

ZWIĄZKI LITERATURY Z INNYMI DZIEDZINAMI SZTUKI

1. Alegoria i symbol jako środki wyrazu w literaturze i sztuce. Omów ich funkcjonowanie na wybranych przykładach.
2. Artysta jako bohater literacki i filmowy. Porównaj sposoby jego kreowania na wybranych przykładach.
3. Artystyczne interpretacje powstań narodowych w literaturze i malarstwie. Dokonaj analizy porównawczej dzieł.
4. Artystyczne ujęcie macierzyństwa w literaturze i sztuce. Przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach.
5. Bohaterowie spleceni nierozzerwalnym węzłem miłości i śmierci – Eros i Tanatos jako siły warunkujące harmonię w świecie. Omów zagadnienie na podstawie tekstów kultury wybranych epok.
6. Czy codzienność może być tematem wielkiego dzieła? Rozważ problem, odwołując się do wybranych tekstów kultury różnych epok.
7. Czy dramat w lekturze i dramat na scenie to wciąż ten sam dramat? Porównaj różne formy przekazu dzieła literackiego.
8. Dialog z tradycją romantyczną w literaturze i filmie XX wieku. Omów na wybranych przykładach.
9. Dzieło literackie a musical. Porównaj pierwowzór z jego adaptacją, odwołując się do wybranych przykładów.
10. Francja inspiracją dla artystów innych narodowości. Omów sposoby jej przedstawiania w wybranych tekstach kultury.
11. Funkcja magii i czarów w literaturze i sztuce. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
12. Hagiografia pędzlem i piórem malowana. Ideał świętego w literaturze i malarstwie różnych epok. Omów problem, uwzględniając specyfikę form artystycznego wyrazu.
13. Inspiracje antyczne w kulturze. Scharakteryzuj je, analizując wybrane dzieła sztuki i utwory literackie.
14. Interpretacja twórczości romantycznych poetów przez współczesnych artystów – Czesława Niemena i Marka Grechutę. Omów temat na wybranych przykładach, uwzględniając rolę muzyki.
15. W jaki sposób współczesna kultura europejska sięga do dziedzictwa średniowiecza? Przedstaw problem, odwołując się do wybranych dzieł kultury.
16. Jak wyraża się surrealizm w malarstwie, literaturze i filmie? Odpowiedz na pytanie, porównując wybrane dzieła z różnych dziedzin sztuki.
17. Komiks jako forma sztuki z pogranicza obrazu i słowa pisanego. Na wybranych przykładach porównaj jego różne odmiany i funkcje.
18. Koncepcje piękna w literaturze, malarstwie i architekturze. Dokonaj analizy i porównania wybranych dzieł.

19. Kubizm – przełom w sztuce. Porównaj realizacje tego kierunku i jego rolę w literaturze i malarstwie.
20. Malarstwo, rzeźba i architektura jako inspiracje dla literatury. Omów temat, analizując celowo dobrane utwory.
21. Muzyka jazzowa w literaturze i filmie. Omów jej funkcjonowanie na wybranych przykładach.
22. Na czym polega potęga smaku? Omawiając wybrane utwory, odwołaj się do kanonów piękna, pojęć smaku i kiczu w kulturze wybranej epoki.
23. Na podstawie wybranych przykładów omów sposób funkcjonowania motywów literackich w piosenkach Marka Grechuty.
24. Obraz życia i światopogląd cyganerii artystycznej końca XIX wieku. Porównaj sposoby przedstawiania motywu na podstawie wybranych tekstów kultury.
25. Od „Zielonego Balonika” do „Kabaretu Moralnego Niepokoju” - stare i nowe oblicze polskiego kabaretu. Prześledź przemiany w nim zachodzące, odwołując się do wybranych przykładów.
26. Określ specyfikę wykorzystania magii i mitu w prozie, malarstwie i grafice Brunona Schulza oraz filmach Federico Felliniego.
27. Omów funkcjonowanie motywów biblijnych w literaturze i sztuce dwóch wybranych epok.
28. Opowiadania Jarosława Iwaszkiewicza w filmach Andrzeja Wajdy. Omów walory artystyczne wybranych ekranizacji.
29. Porównaj wizerunki anioła występujące w poezji i sztukach plastycznych. Omów funkcjonowanie motywu na wybranych przykładach.
30. Porównaj wizerunki Matki Bożej w literaturze i sztuce różnych epok.
31. Postawy buntu w tekstach kultury XX i XXI wieku. Przedstaw i porównaj jego przyczyny oraz konsekwencje.
32. Różne oblicza rewolucji w literaturze i innych sztukach (malarstwie, filmie). Dokonaj analizy porównawczej dzieł.
33. Sposoby kreowania obrazu natury w poezji i malarstwie. Zanalizuj wybrane dzieła.
34. Świat prowincji w opowiadaniach Brunona Schulza i obrazach Marca Chagalla. Dokonaj analizy porównawczej wybranych dzieł.
35. Teatralne realizacje dzieł klasyków. Zanalizuj i oceń wybrane spektakle.
36. Uprzedmiotowanie człowieka jako problem w literaturze i sztuce (np. w twórczości T. Kantora, T. Różewicza, A. Wróblewskiego). Omów i zinterpretuj zjawisko na wybranych przykładach.
37. Wpływ filozofii antycznej na sztukę i literaturę współczesną. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych utworów.
38. Wysocki, Kaczmarski, Gintrowski - współczesny bard wobec problemów swoich czasów. Rozważ problem, wykorzystując wybrane przykłady.
39. Zaprezentuj sposoby kreowania relacji Bóg - człowiek w literaturze i malarstwie odrodzenia i baroku.
40. Zbigniew Herbert i Krzysztof Kieślowski jako twórcy dekalogu człowieka czasów zagrożenia. Odwołując się do wybranych przykładów, wskaż podobieństwa i różnice między wizjami wyrażonymi w dziełach artystów.

41. Zjawiska paranormalne w literaturze i filmie. Omów zagadnienie, odwołując się do przykładów w różnych tekstach kultury.
42. Powstanie warszawskie jako temat różnych tekstów kultury.
43. Impresjonizm w literaturze i sztuce młodopolskiej. Zanalizuj różne sposoby kreacji dzieł impresjonistycznych.
44. Fascynacja brzydotą. Omów zagadnienie na wybranych przykładach z literatury i innych dziedzin sztuki.
45. Jak osiągnąć sukces? Przedstaw zagadnienie, odwołując się do różnych tekstów kultury.
46. Obrazy miasta jako przestrzeni życiowej. Dokonaj analizy porównawczej wybranych dzieł literackich i innych tekstów kultury.

JĘZYK

1. Analizując zebrany przez siebie materiał językowy, scharakteryzuj gwarę używaną w wybranej wsi.
2. Sztuka przemawiania. Porównaj oracje z różnych epok.
3. Błędy stylistyczne i składniowe w języku współczesnych mediów. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
4. Dlaczego niektóre wyrazy stają się modne? Zanalizuj przykłady ze współczesnej polszczyzny.
5. Dokonaj analizy językowej i kulturowej przysłów polskich (na przykładzie przysłów o określonej tematyce).
6. Etyka słowa a manipulacja językowa. Rozważ problem na podstawie wybranych tekstów literackich i publicystycznych.
7. Język mówiony jako tworzywo literackie. Omów problem, wykorzystując teksty B. Prusa, J. Tuwima, M. Białoszewskiego, S. Barańczaka.
8. Omów, wykorzystując samodzielnie zgromadzony materiał, frazeologizmy biblijne i mitologiczne we współczesnym języku polskim.
9. Odwołując się do wybranych tekstów pisanych, przedstaw specyfikę językową twojej „małej ojczyzny”.
10. Język prasy. Omów różne odmiany stylu publicystycznego, wykorzystując celowo dobrane przykłady.
11. Język radia, telewizji, prasy wobec normy językowej. Rozważ problem poprawności językowej w mediach.
12. Język utworów W. Gombrowicza i Witkacego jako wyzwanie wobec tradycji. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
13. Rodzaje stylizacji językowej. Zanalizuj wybrane teksty literatury XX wieku.

14. Językowe sposoby wyrażania uczuć w listach Twojego pokolenia i pokolenia romantyków. Dokonaj analizy przykładów (np. listów A. Mickiewicza, J. Słowackiego, Z. Krasińskiego, C. Norwida, F. Chopina).
15. Komizm słowny i sposoby jego realizacji w wybranych utworach różnych autorów i epok.
16. Przedstaw etymologię, historię i postać współczesną wybranych nazwisk Pomorzan.
17. Omów, wykorzystując samodzielnie zebrany materiał językowy, etymologię i kształtowanie się nazw wybranych miejscowości z terenu powiatu, którego jesteś mieszkańcem.
18. Na podstawie analizy języka narracji utworów (np. D. Masłowskiej, J. Pilcha, M. Witkowskiego) określ funkcję języka potocznego w literaturze współczesnej.
19. Na wybranych przykładach tekstów propagandowych omów zjawisko nowomowy.
20. Język jako źródło wiedzy o przynależności środowiskowej bohatera literackiego. Opracuj zagadnienie na podstawie wybranych utworów.
21. Od manifestu i teoretycznych podstaw do praktyki językowej. Scharakteryzuj język i styl utworów wybranego kierunku artystycznego w dwudziestoleciu międzywojennym.
22. Odwołując się do zanalizowanych przez siebie przykładów, wyjaśnij, jak współcześni twórcy reklam wykorzystują funkcje języka.
23. Omów sposoby i funkcje archaizacji w dziele literackim.
24. Parodia jako rodzaj stylizacji. Omów zagadnienie, posługując się wybranymi przykładami z tekstów literackich i prasy.
25. Rola frazeologizmów w poezji S. Barańczaka i W. Szymborskiej. Omów temat, odwołując się do wybranych przykładów.
26. Scharakteryzuj język polskiego hip hopu i określ jego funkcje na podstawie wybranych przykładów.
27. „*Twoja mowa cię zdradza*”. Omów zróżnicowanie środowiskowe języka na podstawie wybranych przykładów.
28. Współczesne zapożyczenia angielskie. Omów sposoby adaptacji anglicyzmów i ustosunkuj się do zasadności ich wprowadzenia do polszczyzny.
29. Zapożyczenia językowe. Omów problem i oceń zasadność najnowszych zapożyczeń w języku polskim.
30. Scharakteryzuj elementy języka młodzieżowego na podstawie wypowiedzi twoich rówieśników.